

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:3207

av Penilla Gunther m.fl. (KD)

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera och effektivisera det statliga riskkapitalet så att det i högre grad kompletterar privat riskkapital, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det statliga riskkapitalet bör förstärka sitt stöd för finansiering till företag i tidiga faser och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en statligt grundad fond-i-fond där medel från de statliga riskkapitalbolagen satsas för att öka tillgången på kapitaltillskott för tillväxtbolag och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka kravet på aktiekapital till 25 000 kronor vid start av aktiebolag och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kreditgarantiföreningar och mikrofonder bör främjas för hållbart företagande inom den sociala ekonomin och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statens riskkapital i än högre grad ska kunna matcha lokalt riskkapital genom samverkan med kreditgarantiföreningar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en analys med omvärldsperspektiv kring crowdfunding internationellt för att belysa positiva och negativa möjligheter med finansieringsmodellen och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för mer konkurrenskraftiga skatter på delägarskap för nyckelpersoner i växande företag och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att så långt det är möjligt harmonisera momsatserna inom turist- och besöksnäringen samt mötesindustrin för att stimulera till ytterligare tillväxt inom branschen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att sänka momsen för enklare tjänster och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behålla RUT-avdragets maxbelopp på 50 000 kronor per år och person för personer upp till 65 år och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka RUT-avdraget för hushållsnära tjänster till att omfatta även tvätteritjänster och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behålla ROT-avdraget på 50 procent av kostnaden och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en garanti att företag bara behöver lämna en uppgift en gång till myndigheterna och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för och underlätta användningen av personaloptioner i utvecklingsföretag och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för personer som startar egna företag, oavsett företagsform, att få behålla sina förmåner inom socialförsäkringssystemet under en startperiod och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en konkurrensanalys av alla förslag till ny lagstiftning, för att kunna avgöra om de stöder ökad tillväxt och sysselsättning, och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att högskolans samverkansuppdrag behöver tydliggöras och följas upp, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att forskningsinstituterna bör ges tydligare uppdrag att bidra till kunskap om FoU-satsningar inom industrins små och medelstora företag och tillkännager detta för regeringen.

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att helhetsgrepp bör tas kring behoven av infrastruktur för små och stora företag över hela landet och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja lokala företagslotsar med inriktning på stöd för utlandsfödda företagare och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Tillväxtverket i uppdrag att föreslå åtgärder för ökat företagande bland kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentliga verksamheter bör uppmärksamma värdet i att medverka till att internationella möten arrangeras i Sverige, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges ambassader och konsulat ute i världen bör få i uppdrag att ytterligare stödja arbetet med att få fler internationella möten att arrangeras i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka anslaget till Visit Sweden och utöka dess uppdrag till att bearbeta utländska marknader i syfte att få fler internationella möten, evenemang och kongresser till Sverige och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för Visit Sweden att också arbeta för att större evenemang av olika slag förläggs till Sverige, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom programmet för svensk besöksnäring Strategi 2020 se över behovet av utbildning och FoU för att nå målen och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Myndigheten för yrkeshögskolan i uppdrag att i samarbete med Svensk Turism AB och Visita arbeta för kompetenshöjning och valideringsmöjligheter för personal inom besöksnäringen och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och förenkla reglerna för utbetalning av lärlingsersättning till företag och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att främja tillkomsten av fler SVB-bolag och tillkännager detta för regeringen.

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att etablera ett program för främjande och utveckling av arbetsintegrerande sociala företag och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ge Tillväxtverket i uppdrag att informera om de associationsformer som finns för att öka mångfalden av företag och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Överenskommelsen bör arbeta mer för den delen i grunduppdraget som syftar till att öka mångfalden av utförare inom hälso- och sjukvård samt omsorg och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom vad som anförs i motionen om en mer jämlik och snabbare process för införande av nya läkemedel och medicinsk teknik för att stimulera svensk life science-industri och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en strategi bör utformas för främjande av innovationsupphandling genom att öka kunskapen på statlig, regional och kommunal nivå om vikten av detta för svenska företag att få ut sina produkter och tjänster på marknaden och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att krav på innovationsarbete ska införas i regleringsbrev till relevanta myndigheter där målsättningar ska sättas upp för uppdrag att genomföra innovationsvänlig upphandling eller upphandling av innovation och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att LOV bör främjas inom fler områden som lagstiftningen ger utrymme för och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn bör göras av de statliga bolagens utveckling vad gäller externt deltagande i upphandlingar och skapande av nya verksamheter och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge IUC i uppdrag att tillhandahålla rådgivning för export och finansiering på regional nivå i samarbete med Business Sweden och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka möjligheten för EKN att informera små och medelstora företag om dess verksamhet i samarbete med regionala centrum och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mer ansträngningar måste till för att dra fördel av den internationella kompetens som finns i Sverige och som kan bistå i att öka landets export, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

42. Riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 24 Näringsliv enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Tabeller

Tabell 1. Kristdemokraternas förslag till anslag för 2016 uttryckt som avvikelse gentemot regeringens förslag (tusental kronor).

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (KD)
1:1	Verket för innovationssystem	218 719	
1:2	Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	2 628 174	-65 000
1:3	Institutens strategiska kompetensmedel	621 625	
1:4	Tillväxtverket	267 122	
1:5	Näringslivsutveckling	518 772	-232 000
1:6	Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	82 180	
1:7	Turistfrämjande	139 600	-10 000
1:8	Sveriges geologiska undersökning	195 778	
1:9	Geovetenskaplig forskning	5 793	
1:10	Miljösäkring av oljelagringsanläggningar	14 000	
1:11	Patentbesvärsträtten	13 020	
1:12	Bolagsverket	24 842	
1:13	Bidrag till terminologisk verksamhet	4 278	
1:14	Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien	8 327	
1:15	Konkurrensverket	140 919	
1:16	Konkurrensforskning	13 627	
1:17	Upprustning och drift av Göta kanal	123 210	-100 000
1:18	Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag	23 200	
1:19	Kapitalinsatser i statliga bolag	1 000	
1:20	Avgifter till vissa internationella organisationer	17 780	
1:21	Finansiering av rättegångskostnader	18 000	
1:22	Bidrag till företagsutveckling och innovation	327 453	-130 000
2:1	Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet	24 239	
2:2	Kommerskollegium	84 957	
2:3	Exportfrämjande verksamhet	372 889	-130 000
2:4	Investeringsfrämjande	57 266	
2:5	Avgifter till internationella handelsorganisationer	20 517	
2:6	Bidrag till standardiseringen	30 986	
	Summa	5 998 273	-667 000

Tabell 2. Kristdemokraternas förslag till anslag för 2016 till 2018 uttryckt som avvikelse gentemot regeringens förslag (miljoner kronor).

Utgiftsområde 24 Näringsliv	2016	2017	2018	2019
1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	-65	-65	-65	-65
1:5 Näringslivsutveckling	-232	-222	-222	-222
1:7 Turistfrämjande	-10	-10	-10	-10
1:17 Upprustning och drift av Göta kanal	-100	-50	-50	-50
1:22 Bidrag till företagsutveckling och innovation	-130	-130	-130	-110
2:3 Exportfrämjande verksamhet	-130	-130	-130	-130
Summa	-667	-607	-607	-587

1. Kristdemokraternas syn på näringsfrågor

En god välfärd förutsätter ett konkurrenskraftigt och differentierat näringsliv. Nya jobb kan inte kommenderas fram av politiker i riksdag eller regering. De skapas främst när människor finner det mödan värt att starta och utveckla ett företag, förverkliga en idé och riskera sitt sparkapital. Kristdemokraterna slår vakt om ett livskraftigt näringsliv som kan skapa fler arbetstillfällen och ökad tillväxt.

Kristdemokraternas ekonomiska politik vilar på kunskapen om att arbete och välfärd åt alla bara kan uppnås genom att ansvarstagande personer, familjer och företag tillsammans tillåts att utvecklas och växa med trygga och stabila regler över tid. En av politikens viktigaste uppgifter måste vara att skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt, som ger fler jobb och välfärd. En framgångsrik och inkluderande arbetsmarknadspolitik är därmed starkt beroende av ett fungerande utbildningssystem och en näringspolitik som främjar företagande som ger jobb och skatteintäkter till att finansiera välfärden. Den ekonomiska politiken grundad i en marknadsekonomi där det sociala ansvaret finns med, är därigenom det enskilt viktigaste medlet för att uppnå de flesta andra samhällspolitiska målsättningarna.

Näringspolitiken ska bygga på förvaltarskapsprincipen. Målet för Kristdemokraternas näringspolitik är att bygga en långsiktig och stabil grund för välfärd och sysselsättning genom ökat företagande inom sociala och ekologiska ramar. Detta står också i samklang med Kristdemokraternas målsättning att uppmuntra ett ökat personligt ansvarstagande. En regering som vill åstadkomma ekonomisk utveckling, förstärkt välfärd och goda möjligheter till arbete måste bedriva en näringspolitik som stimulerar till enskildas initiativ och företagande.

Sverige behöver ett företagsklimat som lägger grunden för fler jobb. Därför lägger vi fram en rad förslag om enklare regler, ökad tillgång på riskkapital och konkurrenskraftiga skatter. Med den rödgröna regeringens skattehöjarpolitik riskerar dock människors företagsambitioner att gå om intet. Istället för att lägga grunden till fler jobb, nedmonterar regeringen viktiga reformer för jobb och företagande som den förra regeringen påbörjat. Sänkt RUT- och ROT-avdrag, höjda arbetsgivaravgifter för unga samt höjd löneskatt för dem som är över 65 år, är bara några av de reformer som regeringen genomför och som kommer att slå hårt mot jobben.

En grundförutsättning för ett gott företagsklimat är att företag har råd och möjlighet att anställa. Regeringens höjda skatter på jobb kommer att inte minst slå hårt mot unga som söker sitt allra första jobb och mot dem som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Oavsett om det gäller första anställningen eller steget att starta ett företag, måste trösklarna in på arbetsmarknaden sänkas.

1.1. Kristdemokratisk politik för både små och stora företag

Det är viktigt att lagar, skatter och regler utformas på ett sådant sätt som gör det enklare för människor att starta och driva företag. De regler staten ställer upp för företagen ska vara långsiktiga. Likvärdiga villkor ska gälla för olika företagsformer, oavsett storlek av företag eller företagande i hela landet.

De små och medelstora företagen, som ofta är familjeföretag, ska stå i centrum för utformningen av näringspolitiken. Samtidigt har Sverige förmånen att ha en tillväxt av större internationella företag som också efterfrågar ett gynnsamt regelverk för att kunna fortsätta växa och stanna kvar i landet.

Att de små företagen får möjlighet att växa och att de större företagen fortsätta utvecklas, är en förutsättning för att vårt land även framöver ska kunna hävda sig i den internationella konkurrensen med kompetens, produkter och tjänster.

Med fler sysselsatta kan fler försörja sig själva och därmed få mer makt över sina liv. Med fler sysselsatta skapas också resurser för att förstärka samhällsekonomin och därmed värna välfärdssystemen så att de som bäst behöver samhällets stöd, också kan få detta. Därför är tillkomsten av nya jobb, den i särklass viktigaste fördelningspolitiska frågan för oss kristdemokrater. En del i detta är att även se eget företagande som en naturlig väg till arbete, både för sig själv och för andra.

Ansvar för arbete och välfärd hos samhällets aktörer – den enskilde medborgaren, offentliga institutioner, näringsliv och ideella sektorn, är ibland diffust. Det är svårt både för den enskilde och företagare att skapa sig en bild av de arbetstillfällen, ersättningar, program och insatser som finns, och vilka myndigheter som har hand om vad.

Tydlighet, hanterbarhet och kunskap är tre delar som måste utvecklas hos ansvariga instanser för att skapa arbetspraktik, anställningar och lärlingsplatser på företag och i andra verksamheter men även för att kunna göra sin egen livsdröm möjlig i eget företagande eller tillsammans med andra. Inte minst för att skapa möjligheter för nya svenskar att komma in i det svenska samhället och kunna gå från bidrag till egen försörjning.

2. Innovationssystemet

Sverige är ett av världens bästa länder på innovation men bland de sämsta på att kommersialisera dessa. Kristdemokraterna vill stärka samverkan mellan universitet,

forskningsinstitut och näringsliv och se nya gemensamma forskningsprogram som återspeglar näringslivets behov och där staten deltar som betydande finansär.

För att en innovation ska komma till stånd behövs det kunskap, ett företag eller en entreprenör som kan omsätta kunskapen och idéerna till produkter, tjänster eller förbättringar, samt en marknad där en kund köper produkterna och tjänsterna. Att ha ett tillåtande klimat i samhället där idéer uppskattas, tas omhand och kan vidareutvecklas är en del av Kristdemokraternas syn på personlig utveckling som medverkar till ett medskapande Sverige, där allas unika och lika värde är grunden för samhällsbygget. Innovationer sker ofta i företagen av den egna personalen. Organisationen Sveriges Ingenjörer har i en undersökning kommit fram till att det finns nära 12 000 yrkesverksamma som utvecklat affärsidéer som kan utgöra nya produkter i företagen eller i nya företag. Det finns i grunden en positiv syn i företagen på att de anställda ska utveckla idéer – även om detta inte alltid belönas i erforderlig omfattning – men det hårt pressade tidsschemat gör det svårt att utnyttja kreativiteten.

2.1. Riskkapital

Företagens möjligheter att hitta riskvilligt kapital till goda marknadsmässiga villkor är en nyckelfaktor för att trygga näringslivets möjlighet att utvecklas, växa och skapa nya jobb. Vi anser att det huvudsakligen är privat kapital som ska riskeras när företag startas och utvecklas oavsett om det rör sig om börsnoterade koncerner, medelstora företag i tillväxtfas eller affärsidéer i tidiga skeden, men att behov också finns av statliga marknadskompletterande insatser.

Staten bör främja nyföretagande genom att skapa ett gott klimat för innovationer samt produkt- och marknadsutveckling. De offentliga organen bör medverka till att nödvändigt riskkapital finns tillgängligt, inte minst för mindre företag och i regioner med svag kapitalbildning och sysselsättningsproblem. Särskilda insatser bör göras för att stimulera kvinnligt företagande.

Att få fler i Sverige att våga starta och driva företag är en förutsättning för ekonomisk tillväxt och en viktig del i att vara medskapare – inte bara medborgare – i samhället. Det är också viktigt att få fler att känna det modan värt att behålla och driva vidare en verksamhet inom familjen, på orten, även på landsbygden; och säkra tillgång till kapital, engagemang, mentorskap och kompetenshöjning.

2.2. Omstrukturering av riskkapital

Sverige har en väl utbyggd sektor för riskkapitalförsörjning för företag, men den behöver omstruktureras och utvecklas. Tillgången till kapital för företag i tidiga skeden

är ett ofta omvittnat problem. Få privatpersoner och institutioner vill riskera pengar i företag som ännu inte etablerat en fullskalig affärsverksamhet. Det finns därför en marknadskompletterande roll för staten att fylla. Dock så ser vi att detta många gånger istället får en effekt som delvis tränger undan det privata kapitalet eller verkar som direkta konkurrenter.

Kristdemokraterna vill därför strama upp det statliga riskkapitalet, inklusive det som placeras i AP-fonderna, så att det alltid investeras parallellt med privat kapital och i syfte att generera mer privat kapital.

År 2015 fick utredaren Hans Rydstad i uppdrag av regeringen att ge förslag på hur de statliga finansieringsinsatserna bör förändras för att bättre möta de finansieringsbehov som små och medelstora företag har och som den privata marknaden inte tillgodoser. Fokus i utredningen har lagts på finansiering av företag och projekt där potentialen är stor för tillväxt men där risknivån också är högre och kapitalbehoven större. Utredaren har också tittat på i vilka delar av kapitalförsörjningskedjan som det krävs marknadskompletterande insatser.

Utredningens slutsatser handlar bland annat om att göra om statligt riskkapital för insatser i tidigare skeden, och göra en fond-i-fond som Kristdemokraterna och Alliansen redan tidigare pläderat för.

Men för att såväl det offentliga som det privata riskkapitalet ska ge bästa möjliga effekt i investeringar, och inte minst att de uppfinnare, innovatörer och entreprenörer i olika skeden ska hitta de medel som finns tillgängliga, krävs en tydligare organisering av de ovan nämnda aktörerna i innovationssystemet.

Eftersom de flesta är beroende av offentliga medel på lokal, regional och nationell nivå, behövs en översyn av processkedjan från uppfinnarstadiet, företagsrådgivning, forskning och utveckling, inkubatorverksamhet med mera, fram till finansiering och kommersialisering av produkter och tjänster.

Kristdemokraterna ställer sig positiva till principerna i utredningen SOU2015:64 som nyligen presenterade ett förslag om hur investeringar i företag i tidiga utvecklingsfaser ska kunna underlättas. Slutsatsen där är att det behövs förstärkt finansieringsstöd i mycket tidiga faser i form av bidrag, lån och ägarkapital. Därutöver behövs det finansieringsinsatser i kapitalintervallet 5–50 miljoner kronor. Det behövs också åtgärder för att förbättra tillgången till lånekapital till små och medelstora företag.

Alla delar i kapitalförsörjningskedjan behöver fungera för att nyföretagandet ska stimuleras och för att landets företag ska ges möjlighet att expandera både produktmässigt och geografiskt.

2.3. Sänk kravet på aktiekapital vid start av aktiebolag

Många saknar i dag de medel som krävs för att kunna starta ett företag eller har svårt att göra avsättningar av sina löpande inkomster till denna grundplåt. Kristdemokraterna vill sänka trösklarna till företagande, för att ge fler möjlighet att starta och utveckla företag och på så vis skapa arbete åt både sig själv och andra. Kristdemokraterna var i alliansregeringen med och sänkte kravet på aktiekapital från 100 000 kronor till 50 000 kronor vid start av aktiebolag. Nu vill vi sänka kravet på insats ytterligare. Dagens regelverk stänger ute för många potentiella företagare och att sänka kravet på aktiekapital till 25 000 kronor skulle göra steget lättare för många att starta företag.

2.4. Kapital till stöd för idéburna företag

Det som kallas idéburet företagande bedrivs ofta i ideell förening, ekonomisk förening, kooperativa företag eller stiftelseform. Det kan vara ett äldreboende, en skola, en lanthandel eller något annat som människor gått samman om. Famna är ett exempel på paraplyorganisation för idéburna företag inom vård och omsorg. Stockholms stadsmission är ett annat exempel som även har arbetsintegrerade sociala företag inom sin organisation.

Ofta saknas kapital utifrån som kan användas för investeringar i fastigheter, inventarier eller infrastruktur. Oavsett om det är en församling, en lokal förening eller en regional gren av en större organisation skulle de vara förtjänta av att få stöd att driva och utveckla sin verksamhet.

Enligt utlåtanden från ideella aktörer i Sverige och Sveriges Kommuner och Landsting finns det strukturella hinder och ren misstänksamhet mot verksamheten. Bara för att drivkrafterna är annorlunda (idéer snarare än vinst till aktieägarna) innebär det att dessa aktörer har svårt att få tillgång till kapital. Traditionella finansiella institutioner har helt enkelt svårt att förstå sig på att dessa verksamheter kan drivas mycket effektivt.

I Ägarprövningsutredningens direktiv fanns också ett uppdrag till utredaren att undersöka hur kapitaltillgången för mindre företag och idéburen icke vinstdrivande välfärdsverksamhet kan förbättras. Det var ett uppdrag som den nya rödgröna regeringen olyckligtvis tog bort via ett tilläggsdirektiv.

Det är tydligt att varken det traditionella banksystemet eller till exempel Almi har kunnat möta de behov som många idéburna non-profit-företag möter. Detta trots att dessa organisationer eller arbetsintegrerade sociala företag ofta har en både långsiktig och bärkraftig verksamhet.

Detta vill Kristdemokraterna råda bot på med hjälp av en statlig investeringsfond, på liknande sätt som har skett i Storbritannien genom Big Society Capital. Tanken är att medel från fonden ska kunna användas för så kallade sociala investeringar. Det kan

bland annat handla om lån med något lägre traditionella avkastningskrav. En klumpsumma på exempelvis 250 miljoner kronor skulle kunna avsättas och då som ett engångsvis anslag i statsbudgeten eller inom Tillväxtverkets ram. Frågan bör övervägas vidare.

2.5. Kreditgarantiföreningar och mikrofonder

Möjligheter att få kapital oavsett associationsform är en viktig åtgärd för att skapa mångfald i näringslivet. Kristdemokraterna anser att det är väsentligt för utvecklingen inte minst inom vård och omsorg i hela landet, att även kooperativ eller stiftelser kan få hjälp att investera i fastigheter inventarier med mera, som vilket bolag som helst.

Kristdemokraterna anser att kreditgarantiföreningar och mikrofonder bör främjas så att en större mångfald av associationsformer och en hållbar utveckling uppnås av företag och verksamheter som väljer annat än aktiebolag och enskild firma.

2.6. Crowdfunding

Kristdemokraternas grundsyn på samhället är de små gemenskaperna, där det gemensamma bästa är ett övergripande mål. När människor går samman för att hjälpas åt att nå satta mål, sker positiva saker för både närsamhället som landet i stort. Tillit och förtroende byggs mellan människor som verkar för samma sak.

Crowdfunding är ett nytt sätt att finansiera ett företags expansion där använder en grupp (crowd) för att få in kapital (kallas också gräsrotsfinansiering). Kanske man främst tänker på små insamlade medel från privatpersoner men trenden startade med att man gav rena bidrag som byttes mot förmåner från det nya företaget man ville stödja. Till exempel rabatter eller smakprov.

Crowdfunding har sedan utvecklats till att man även får ägarandelar i nya bolag (så kallad equity crowdfunding). Egentligen är det inget nytt att ett företag eller en entreprenör använder sina egna nätverk för att få resurser till ett nytt företag eller projekt.

Det nya med crowdfunding är att man genom internet mycket enklare kan sprida budskapet även utanför sin närmaste bekantskapskrets. Då dessutom banker ofta är restriktiva med att finansiera nya bolag finns det ett stort behov av nya finansieringsmodeller. En annan fördel med crowdfundingmodellen för aktiebolag med aktieägare som också är tidiga användare och supportrar, är att man kan göra flera mindre emissioner till en trogen aktieägarkrets till ett förmånligt bolagsvärde.

Regeringen har nu också fått upp ögonen för detta fenomen med crowdfunding, och undersöker möjligheterna till reglering. Kristdemokraterna ser fördelar med det men

föreslår att en undersökning bör göras innan reglering genomförs för att se hur andra länder, till exempel USA hanterat frågan.

3. Skatter och avgifter

Kristdemokraterna vill förbättra företagsklimatet bland annat genom en konkurrenskraftig beskattning, minskat regelkrångel och sänkta avgifter för företagen. Vi anser att det är de små och medelstora företagen som ska prioriteras i näringslivspolitikerna, det är där flest arbetstillfällen skapas. Fyra av fem nya jobb har de senaste 20 åren skapats i små företag.

Skattesystemet ska vara sådant att vinster kan genereras samtidigt som sparande i det egna företaget uppmuntras. Skattesystemet ska vara så utformat att det främjar tillgången till riskvilligt kapital för nya och växande företag. Arvs-, gåvo- och kapitalskattereglerna ska utformas så att generationsskiften i företagen underlättas.

3.1. Konkurrenskraftiga skatter på delägarskap

Många småföretagare jobbar långa timmar med låga löner i tidiga skeden i nybildade företag. Företagen har sällan möjlighet att erbjuda marknadsmässiga löner till nyckelpersoner. För att underlätta för små företags rekrytering av kompetent arbetskraft vill Kristdemokraterna därför göra det enklare och mer konkurrenskraftigt att erbjuda anställda incitamentsprogram och delägarskap. Kristdemokraterna tillsammans med övriga allianspartier i regeringen initierade en utredning om detta som ska lämna sitt slutbetänkande i mars 2016.

Vår ingång är att regelverket bör förenklas och göras mer konkurrenskraftigt, samtidigt som grundläggande skatterättsliga principer beaktas, så att det blir lättare för växande företag att attrahera och behålla centrala medarbetare.

3.2. Harmonisera momssatser inom besöksnäringen

Kristdemokraterna anser att dagens system med olika momssystem är krångligt, byråkratiskt och missgynnar de mest arbetsintensiva delarna av besöksnäringen. En viktig del i att stimulera tillväxt av turism och mötesindustrin är att förenkla moms och göra gränsdragningarna begripliga. Om verksamheterna även från mervärdesskattensynpunkt kunde delas in i de fyra kategorierna mat, logi, aktiviteter och transport som är grunden för turism, skulle moms bli mer förståelig och enkel att hantera.

I dag är det en mängd olika momssatser inom besöksnäringen. Guidade turer, exempelvis till fots, med cykel eller med kajak, räknas som upplevelser med en moms på 25 procent. Biobesök, konserter och inträde till djurparker klassas som kultur och momssätts idag med 6 procent, även om regeringen nu föreslår en höjning av just

biomomsen till 25 procent. Större sightseeingarrangörer som kör rundturer i buss och båt anses bedriva transporter och momsätts med 6 procent. Momsen på att hyra ut rum i hotell-, pensionat- och vandrarhemsverksamhet är 12 procent. Restaurangmomsen är halverad till 12 procent, vilket har förenklats för alla verksamheter med försäljning av mat eller fika.

Mötesindustrin, med dess konferenser, mässor med mera, har stor tillväxtpotential i Sverige. Störst effekt för en nationell stimulans av mötesindustrin skulle infinna sig om kostnader för mat på konferenser hamnade på samma momsnivå (12 procent) som övrig servering. Den totala kostnaden skulle minska för dem som köper mat, och därmed ge större köpkraft hos småföretag och organisationer. Likaså skulle en samordnad moms underlätta för dem som bokför konferenser och andra evenemang.

3.3. Sänkt moms på enklare tjänster

Kristdemokraterna vill se en utveckling av mindre företags möjligheter att bli lönsamma och därmed kunna anställa fler. Ett led i det arbetet kan vara att sänka momsens för enklare tjänster såsom sömnad, cykelreparationer, inhandling av livsmedel till äldre med mera.

Detta är något som skulle gynna arbetsintegrerande sociala företag inte minst, då flertalet av dessa företag erbjuder en mångfald av tjänster. Vi satsar 22 miljoner kronor per år 2016–2019 på detta ändamål.

4. Värna och utveckla tjänstesektorn

Många unga och nyanlända får sina första jobb inom någon del av tjänstesektorn. Därför är det viktigt att tjänstemarknaden får möjlighet att fortsätta vidgas. Det ger positiva effekter för såväl tidspressade barnfamiljer, för äldre och för personer i behov av arbete.

RUT- och ROT-avdragen öppnar nya marknader och skapar förutsättningar för nya företag och jobb. Avdragen är en succé som har skapat omkring 21 000 nya vita heltidsjobb i branscher som tidigare haft stora problem med svartjobb.

Att regeringen nu väljer att nedmontera dessa avdrag är ett slag mot alla dessa människor och småföretag som vågat ta steget att starta ett företag inom den hushållsnära tjänstesektorn. Inte minst för personer med utländsk bakgrund eller för personer med arbetshinder inom till exempel arbetsintegrerande sociala företag som till stor del erbjuder tjänster inom RUT-området.

4.1. Behåll och utveckla RUT

RUT-avdraget som skapat vita arbetstillfällen för många som annars stått långt ifrån ett arbete, kommer med regeringens förslag att få halverat tak för personer under 65 år. Anledningen, säger man från regeringen, är att ”med ett lägre tak för RUT-avdraget riktas avdraget mer till vanliga familjers behov av hushållsarbete och förbättrar avdragets fördelningsprofil”.

Regeringen föreslår att matlagning inte längre ska ge något avdrag samtidigt som städning och rengöring begränsas till enklare åtgärder. Flyttstädning ska dock fortfarande ge avdrag.

RUT-avdraget har gjort att barnfamiljer och enskilda haft råd att kunna nyttja tjänster som gett avlastning i hemmet. När regeringen dessutom säger att ”de kommer att undersöka om det finns anledning att begränsa antalet RUT-tjänster ytterligare”, riskerar många småföretag att få dra ned på verksamheten eller till slut lägga ned. Hur detta bidrar till en bättre ekonomi för den enskilde medborgaren eller för staten totalt sett, är en gåta.

Städning i hem och andra RUT-tjänster har gått från ca 50 000 till 616 250 kunder på åtta år. Skatteverket har uppskattat att den svarta marknaden har minskat från ca 150 000 hushåll till mindre än hälften. Under 2014 var det över 18 000 företag och ca 12 000 heltidstjänster i RUT-företagen.

Kristdemokraterna var tidigt ute med den idé som i dag är RUT-avdrag och som av många används för att göra livet lite lättare att leva. Vi motsätter oss därmed regeringens halvering av RUT-avdraget för dem som inte fyllt 65 år och vill att RUT-avdraget även fortsättningsvis ska omfatta matlagning i hemmet. Vi avsätter därmed 150 miljoner kronor per år till detta ändamål och för utveckling av RUT.

4.2. Utökat RUT-avdrag för tvätteritjänster

Ett exempel på en tjänst som skulle kunna vara föremål för en utvidgning av RUT-avdraget istället för minskning är tvätteritjänster även utanför hemmet. Om ett tvätteriföretag fick erbjuda RUT-tjänster för att plocka upp tvätten vid dörren, ta den till ett tvätteri och lämna tillbaka den tvättad, struken och vikt skulle den tjänsten bli möjlig för många fler än i dag.

Detta skulle skapa många arbetstillfällen och samtidigt ge en välkommen avlastning till stressade familjer som får mer tid över att spendera med sina barn och unga. Eller att kunna köpa tjänsten till åldrade föräldrar som behöver hjälp med att tvätta.

Kristdemokraterna anser att det kunde vara en viktig hjälp för familjer att få ihop det vardagliga livspusslet och anslår 150 miljoner kronor för detta per år 2016–2019.

4.3. Behåll ROT

Förra året jobbade över 68 000 företag med ROT-arbeten och över 1,1 miljoner personer köpte ROT-tjänster, enligt Skatteverket. I en undersökning som Sifo gjorde på uppdrag av organisationen Företagarna förra året, uppgav 49 procent av företagen att en minskning av ROT skulle leda till att de skulle behöva säga upp personal. Hela 18 procent uppgav att de skulle få lägga ner verksamheten. Det får allvarliga konsekvenser för människor i hela landet, när de riskerar att bli utan jobb och inkomster.

Kristdemokraterna anser att ROT-avdraget för halva kostnaden har varit och är en bra åtgärd för att stimulera bygg- och hantverkssektorn. Vi motsätter oss regeringens förslag att minska avdragsmöjligheten. Med tanke på de behov av fler hantverkare som funnits och kommer finnas de närmsta åren, behöver utbildningar och lärlingsplatser utökas för att dels matcha kundernas behov men även företagens möjligheter att erbjuda sina tjänster.

Att många nya svenskar har ett hantverkskunnande och därmed skulle kunna komma ut i arbete snabbare, borde också vara ett incitament för regeringen att inte minska ROT-avdraget.

5. Goda villkor för företagande

Kristdemokraterna och Alliansen har i åtta år haft en budget för ett starkare Sverige. Synen på skapandet av fler jobb kan för den enskilda människan vara helt avgörande, men fler i arbete betyder även mer resurser till vår gemensamma välfärd. Det är i de små företagen som de flesta jobben skapas.

Att inte behöva ha kontakter med många olika myndigheter för ungefär samma saker, är ett önskemål från många småföretagare. Ett annat önskemål är överhuvudtaget enklare och tydligare regler och lagar, då det beroende på bransch kan vara mycket att sätta sig in i.

5.1. Enklare uppgiftslämnande

Kristdemokraterna vill införa en garanti att företag bara behöver lämna en uppgift en gång till myndigheterna, och uppgiften slussas sedan vidare till aktuell myndighet. Det skulle påtagligt minska tiden som företag behöver lägga på administration och öka tiden de kan lägga på sin kärnverksamhet – att skapa värde och jobb.

Vi avsätter därför 20 miljoner för 2016–2019 för att ”En dörr in” ska kunna införas.

5.2. Personaloptioner i utvecklingsföretag

Optioner och andra aktierelaterade incitamentsprogram används som ett sätt att attrahera och behålla nyckelpersoner i företagen. Genom programmen får personalen möjlighet att få del av företagets framtida ekonomiska utveckling.

Skatteregelverket kring personaloptioner är i dag mycket komplext. Osäkerheten kring hur stor beskattningen kan bli gör att många företag i dag avstår från att ge sina anställda personaloptioner. Detta menar vi kristdemokrater försvårar för entreprenörer i tidiga stadier att attrahera nödvändig kompetens. Rätt använda kan personaloptioner skapa drivkrafter för experter och andra nyckelpersoner att verka i unga och lovande företag. En utvecklad användning av optioner skulle därför kunna spela en viktig roll för företag som befinner sig i specifika skeden. Det handlar om tillväxtföretag som ännu inte har några intäkter, utan måste finansiera löner från det kapital som ägarna satt in i verksamheten.

För att det svenska företagsklimatet även i fortsättningen ska vara gynnsamt krävs förändringar, förenklingar och förtydliganden av regelverket för personaloptioner. Det tydliga syftet måste vara att förenkla användningen av optioner som instrument att attrahera och behålla kompetens, särskilt i innovativa och växande företag.

5.3. Harmonisera trygghetssystemen för egenföretagare

En viktig del i att förbättra förutsättningarna för generationsskiften är möjligheten att få behålla sina förmåner inom socialförsäkringssystemet under en startperiod. Nya generationer företagare med hemmavarande barn måste känna att steget från en anställning till eget företagande är tryggt för en själv och för familjen.

Kristdemokraterna har varit med i alliansregeringen och genomfört en rad förbättringar i trygghetssystemen för företagare, men det krävs att vi fortsätter stärka tryggheten för företagare.

Nystartade företag som väljer företagsformen enskild firma eller handelsbolag, har rätt till ett uppbyggnadsskede på två år. Det innebär att företagaren får uppskatta hur stor den totala nettointäkten kommer att bli under de närmsta två åren.

Försäkringskassan fastställer sedan sjukpenningen utifrån den beräknade nettointäkten. Det betyder att företagaren får en sjukpenning likvärdig med en anställd. Detta gäller inte för aktiebolag, utan där är det den totala lönesumman som ligger till grund för sjukpenningen. Den som inte tar ut någon lön ur sitt företag får därför ingen sjukpenning och/eller föräldrapenning.

Kristdemokraterna vill därför utreda möjligheten för personer som startar egna företag att behålla sina förmåner inom trygghetssystemen under en startperiod, särskilt för familjeföretagare med hemmavarande barn.

6. Utveckling av Sveriges industrier

Regeringens och riksdagens uppgift är att stifta lagar kring arbetsrätt, besluta om skatter som direkt påverkar företag, teckna frihandelsavtal, bygga ut infrastrukturen och förbättra utbildningssystemet. På dessa områden har Kristdemokraterna förslag på förbättringar och utvecklingsmöjligheter för industrin i Sverige.

Industrin sysselsätter direkt cirka 650 000 personer i Sverige. I takt med att industrin utvecklas och fokuserar sin verksamhet har tjänster inom bland annat administration, produktutveckling, it och logistik lagts ut till företag som är specialister på detta. Inom industrinära tjänsteföretag arbetar idag 350 000 personer. Totalt sysselsätter industrin i Sverige därmed omkring en miljon personer, vilket är cirka 20 procent av arbetskraften, enligt Teknikföretagen.

”Industrin måste stå i centrum om EU ska kunna behålla sin ledande ställning i världsekonomin”. Så kan budskapet i EU-kommissionens strategi för industrin, ”En integrerad industripolitik för en globaliserad tid”, sammanfattas. Strategin som antogs i slutet av 2010 är ett s.k. flaggskeppsinitiativ i Europa 2020-strategin och går ut på att stödja och bevara en stark, varierad och konkurrenskraftig industriell bas i EU med jobb till goda löner och långsiktig hållbarhet. Stora steg framåt när det gäller innovation framhålls som en grundbult. Att genomföra en konkurrensanalys av alla förslag till ny lagstiftning är en av åtgärderna som industristrategin nämner särskilt.

6.1. Fortsatt god konkurrenskraft

Sveriges välstånd bygger i grunden på en framgångsrik industri som kan konkurrera på världsmarknaden. Därför gäller det för Sverige att vara attraktivt för investeringar i industriell verksamhet inom alltifrån forskning och utveckling av produkter till hela tillverkningsprocessen och kringliggande affärstjänster. Genom detta kan företagen fortsätta att bidra till arbetstillfällen, tillväxt och välfärd i Sverige. Konkurrenskraftiga tillverkningskostnader, flexibilitet i omställning när efterfrågan av produkter och tjänster ändras och att man är aktiv på nya marknader är nödvändigheter för såväl små som stora industrieföretag.

Industrieföretagen kan själva medverka till att utveckla sina organisationer till att bli mer innovativa, delta i internationellt standardiseringsarbete, samverka med skolor, högskolor och universitet samt att tillsammans med fackliga parter förhandla fram konkurrenskraftiga löneavtal.

För att industrins konkurrenskraft ska kunna upprätthållas krävs ytterligare investeringar i infrastruktur och en större förståelse för den regionala tillväxtlogiken. Att åstadkomma färre men starkare regioner skulle underlätta för industrin, liksom för ekonomin i sin helhet, genom att t.ex. infrastruktursatsningar, kompetensförsörjning,

samverkan mellan näringsliv och akademi bättre organiseras. Behovet av infrastruktursatsningar är stort, inte minst vad gäller bostäder, järnvägar, vägar, men även stabila villkor för elförsörjning och behov av energieffektiviseringar. Kristdemokraterna har bland annat förslag om sänkt effektskatt i energiområdet.

6.2. Kompetensförsörjning för industriföretag

En framgångsrik industri måste också ha tillgång till en kvalificerad arbetskraft och kontinuerlig kompetensförsörjning. Den ökande internationaliseringen av produktionen och ökad konkurrens behöver inte vara ett hot mot verksamheter i Sverige, om man ser till att även svenska företag fullt ut kan utnyttja den internationella ekonomins möjligheter. Men det finns naturligtvis exempel på dålig offshoring. Företag har ibland flyttat verksamheter med förhoppningen att sänka sina kostnader och i efterhand har det visat sig att andra oförutsedda kostnader gjort affären mindre lönsam.

Utan arbetskraftsinvandring kommer Sverige och många länder i Europa att lida av en minskande eller stagnerande arbetskraft; men genom att tillvarata de personer som kommer hit och får uppehållstillstånd, kan industrin och näringslivet i stort berikas. Dock behöver utbildningssystemet med validering av individers kompetens, snabbare undervisning i svenska och utbildning i branschkunskap snabbas upp för att fler ska kunna matchas till de arbetstillfällena som erbjuds.

Industrirådet har i sin *”Industristrategi för forskning och innovation”* bland annat skrivit om att högskolans samverkansuppdrag behöver förtydligas och följas upp; där prestation är kopplat till en resurstilldelning som belönar både vetenskaplig kvalitet och kvalitet i samverkan och nyttiggörande för samhället. Likaså att forskningsinstituterna bör medverka till att FoU inom näringslivet ökar genom att tillsammans med industrin och universiteten vara sammanhållande för strategiska teknikområden.

Forskningskoncernen Swerea med sina fem institut är ett exempel, med huvuduppdrag att utifrån vetenskaplig grund leverera forskning och utveckling som stärker konkurrenskraften och skapar nytta för industrin i Sverige.

För att omsätta kunskap till innovationer inom företagen behövs ett medvetet ledarskap och ett arbetssätt som främjar kreativitet och nyskapande. Företagen behöver också en tydlig metod för att ta hand om och utveckla idéer till nya eller bättre produkter. Där spelar till exempel IUC, Industriella Utvecklingscentrum, stor roll över landet genom att vara de små och medelstora industriföretagens resurs regionalt att driva utvecklingsprojekt, stöd för processer och kompetensutveckling i modeller och arbetsmetoder. IUC har nära samarbeten med forskningsinstitut och akademi, för att tillföra projekt och innovationer nytänkande och omvärldskunskap.

6.3. Infrastruktur

Konkurrenskraftiga transporter är en överlevnadsfråga för bas- och tillverkningsindustrin.

Sverige har redan idag en kostnadsnackdel gentemot övrig europeisk industri på grund av längre transportavstånd inom landet och till huvudmarknaderna. Branschen upplever många gånger att trafikslagen ställs mot varandra istället för att samverka. Basindustrin använder järnvägen när det går men behöver utökad spårkapacitet för att undvika flaskhalsar, vägtransporter i annat fall och transportererna behöver ofta nå hamnar där sjöfarten tar vid. Miljömässig hållbarhet måste kombineras med ekonomiska och sociala aspekter.

Rörligheten på arbetsmarknaden hålls också tillbaka av en otillräcklig kapacitet i väg- och järnvägsnätet i storstäderna, främst i Stockholmsområdet. Det handlar både om otillräckligt underhåll och fördröjda nyinvesteringar. Många av pendlarna har problem med tågförseningar och långa bilköer vilket håller tillbaka effektiviteten. Både basindustri och industrinära tjänster framhåller att flygtrafiken behöver utökas. Planer på nedläggning av Bromma flygplats – samtidigt som Arlanda inte har tillstånd att utökas – har också varit och är ett hot för effektiviteten av företag verksamma i och utanför Stockholmsregionen men också för resten av landet, då Bromma är inrikesflygets nav.

Infrastruktur handlar även om väl fungerande elektroniska kommunikationer, för att digitala tjänster ska kunna erbjudas och användas. Datatrafik måste kunna fungera även vid driftstörningar och avbrott; det är alltför kostsamt för industrin när detta inträffar. För att upprätthålla internationell konkurrenskraft är det viktigt att den digitala infrastrukturen fungerar och fortsätter att utvecklas.

Forskning, utbildning, innovation, produktion och tjänsteutveckling bildar ett väl fungerande sammanhang och utgör en bas för att Sverige ska kunna vidareutveckla positionen som en ledande industrination. Vi ska dock inte glömma bort att för att hela Sverige ska kunna ha ett levande näringsliv behövs även tillgång till kommersiell service på landsbygden, vilket vi också beskriver i motionen om regional tillväxt. Där anslår Kristdemokraterna 40 miljoner kronor under åren 2016–2019, dvs. 4 miljoner kronor mer per år än regeringen.

7. Företagare med utländsk bakgrund

En av dagens stora utmaningar i samhället är att många unga och utrikes födda har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Att hitta fler vägar in till det första jobbet är prioriterat för oss kristdemokrater.

Svårigheterna för utrikes födda att etablera sig på arbetsmarknaden är större än möjligheterna att starta eget företag. Det är i princip lika vanligt bland sysselsatta personer som är födda utomlands att driva eget företag som bland personer som är födda i Sverige (10,2 respektive 10,5 procent enligt SCB:s arbetskraftsundersökning). Egenföretagare med utländsk bakgrund sysselsätter i genomsnitt fler personer än egenföretagare med svensk bakgrund.

Ett ökat företagande bland personer med utländsk bakgrund tenderar inte bara att vara bra för den enskilde egenföretagaren, utan även för omgivningen genom ökad sysselsättning, förbättrade handelsrelationer med andra länder och ökad servicegrad i samhället.

Det är också positivt att Sverige öppnat möjligheten till arbetskraftsinvandring. Dels för att lösa företags rekryteringsbehov, dels för att det berikar vårt land. Det är dock viktigt att myndigheter ges erforderliga möjligheter att följa upp att regelverk och de anställningsavtal som anges följs i praktiken.

Vid sidan av de generella förslagen för ett förbättrat företagsklimat finns det behov av åtgärder för att underlätta företagande bland personer med utländsk bakgrund. Till exempel kan anpassad sfi för personer med erfarenhet av eget företagande i sina hemländer ha en inriktning mot start och drift av företag som ett av alternativen.

För att underlätta kontakten med andra aktörer i samhället, exempelvis myndigheter och banker, finns företagslotsar i många kommuner. Lotsen är tänkt att vara ett stöd för företagare när det gäller att få fram riskkapital, få kunskap om de regler som gäller och lösa andra problem som kan dyka upp för den invandrade som startar och driver företag.

Företagslotsar med goda språkkunskaper och nätverk kan bidra till att övervinna hinder som utrikes födda möter i större utsträckning än personer som är födda i Sverige. Vi vill uppmuntra fler kommuner att använda företagslotsar för att stödja invandrares företagande och för att skapa ett bättre företagsklimat i Sverige.

8. Främja kvinnors företagande

Efter flera år av mycket positiv utveckling har kvinnors företagande det senaste året gjort en tvärnit. Den nya vänsterregeringen har med drakoniska åtgärder skrämt och kvävt förutsättningarna att starta företag i de traditionellt kvinnodominerade sektorerna. Tillväxtverket konstaterade att andelen företag som drivs av kvinnor ökat med 34 procent mellan 2006 och 2012. Svenskt Näringsliv noterar i år att kvinnor som leder företag ökat från 5,9 procent till 7,5 procent under en tioårsperiod. TRR Trygghetsrådet konstaterar att andelen kvinnor som startar eget företag för dem ökat med 28 procent. För Kristdemokraterna bekräftar trenden de reformer vi tillsammans med övriga allianspartier varit med att genomföra. De långvariga offentliga monopol där många

kvinnor jobbar har öppnats, kostnaden för arbetskraft i sektorer som RUT har sänkts och vår uttalade målbild är att främja framväxten av en tjänstemarknad.

Lagen om valfrihetssystem (LOV) pekas ut som en viktig milstolpe för kvinnors företagande då kommunala monopol inom omsorg, hälso- och sjukvård öppnades. Fram tills vänsterregeringen avslutade det av Alliansen initierade ambassadörsnätverket bidrog nätverket till att synliggöra kvinnors företagande och sprida kunskap om hur det är att driva företag.

Inom hälso- och sjukvård driver kvinnor nästan hälften av företagen. Andelen är ännu högre inom personliga tjänster, där fyra av fem företagare är kvinnor. I synnerhet inom RUT-branschen dominerar kvinnor som företagsledare. Den långvariga, positiva utvecklingen för kvinnors företagande kommer i huvudsak från tjänstesektorn, där hushållsnära tjänster utgör en stor del. Tillväxtverket påvisar i undersökningen Företagens villkor och verklighet (2012) hur fler än nio av tio av de företag som drivs av kvinnor finns i tjänstesektorn.

Hur denna utvecklingstrend ska kunna vändas, där antalet kvinnliga företagare minskat och ytterst osäkra villkor finns för de främsta branscherna där de verkar, med regeringens planerade åtgärder är svårt att se.

9. Besöksnäringen

Besöksnäringen, med de två delarna turism och möten, är en av Sveriges största, med cirka 172 000 personer anställda inom en rad olika verksamheter. Därför finns det många goda skäl till att liksom i andra branscher lägga upp bra strategier, se effekter av satsade offentliga medel, och att det finns kompetent arbetskraft för de båda delarna i näringen.

Med fler besökare, ett ökat antal internationella möten i Sverige och utvecklade turistmål från norr till söder ser vi att människors möjligheter till rekreation ökar, att arbetstillfällen skapas och att vårt lands ekonomi får ökade möjligheter att växa.

Kristdemokraterna har ett stort antal förslag för att uppnå detta. De berör alla fyra av de grundpelare som turismvetenskapen brukar dela in näringen i att äta, att göra, att bo och att resa. Att däremot som regeringen nu föreslår, satsa ett stort antal miljoner på Göta kanal som en arbetsmarknadsinsats, och inte i första hand som en förstärkning av svensk besöksnäring, ser inte Kristdemokraterna som det bästa för att skapa arbetstillfällen över tid.

Besöksnäringen växer i Sverige med ett ökande antal utländska besökare, men vi kan bli ännu bättre på att direkt påverka var internationella möten och kongresser förläggs. Många marknads- och säljinsatser har gett resultat, men turismen är till ännu större del än mötesindustrin beroende av konjunkturer och andra opåverkbara faktorer.

Det antal internationella möten och evenemang som anordnas i Sverige i dag omsätter årligen ett antal miljoner kronor enligt branschorganisationen ICCA, och ligger på 14:e plats i världen.. Det kan bli mer. Den statliga utredningen ”Tillväxt genom turistnäringen” föreslog redan 2007: ”Staten utarbetar en nationell strategi för stora internationella evenemang inom idrott och kultur samt för stora internationella sammankomster inom mötesindustrin.” Vidare föreslogs ”Visit Sweden får i uppdrag att starta ett dotterbolag med inriktning på stora internationella idrottsevenemang, stora internationella kulturevenemang samt stora internationella sammankomster inom mötesindustrin.” Det är dags att göra verklighet av det förslaget.

Visit Sweden bedriver aktiviteter på utländska marknader för att attrahera besökare att komma till vårt vackra land. Detta arbete bör utökas till att också bistå mötesindustrins aktörer i landet för att locka hit möten och evenemang. Svenska ambassader och konsulat kan också mer aktivt bidra till att marknadsföra Sverige som ett bra land att göra studiebesök och ha möten i. Visit Swedens arbete är av stor betydelse och därför ökar Kristdemokraterna anslaget med 30 miljoner år 2016–2017 och 10 miljoner kronor år 2018–2019.

9.1. Utbildning och FoU

Numera finns det utbildningar i turismvetenskap på alla nivåer, men dessa hänger inte alltid ihop i ett regionalt eller nationellt sammanhang. Huvudmännen för utbildningarna behöver prata mer sinsemellan för att få en rakare utbildningstrappa, där gymnasiet inriktning och högskolan eller Yrkeshögskolan följer varandra. En gemensam målbild är av stor vikt för de olika utbildningarnas inriktning. Yrkeshögskolan anpassar sina utbildningar till arbetsmarknadens behov, men kopplingen till arbetslivet under utbildningen är oerhört viktig på alla nivåer.

De senaste åren har ansökningar till Hotell- och restaurangprogrammet minskat, vilket är oroväckande då många ungdomar får sina första jobb inom besöksnäringen, och det påverkar även utbudet vidare i utbildningstrappan.

Det finns särskilt behov av en etablerad yrkesutbildning i Sverige för mötesplanerare enligt internationell standard. En mötesplanerare har koll på hela flödet av händelser – från planering, under genomförandet och ända fram till uppföljningen. Han eller hon har en kunnsighet i hur en konferens läggs upp, hur anmälningar tas omhand, vilken mat, underhållning eller transporter som ska beställas samt vilken prisnivå som är lämplig. Vi kan se exempel på event i Sverige där kostnadskalkyler inte hållit, undermålig planering som bidragit till kostnader för det offentliga som annars kunde undvikits.

Nationella strategin 2020 för besöksnäringen som berörda aktörer tagit fram behöver alltså kompletteras med tydliggörande av kompetens, utbildning och forskning. Att

riktade satsningar förs fram för uppmuntran till fler sökande till Hotell- och restaurangprogrammet på gymnasiet, forskning och innovation inom ramen för den nationella innovationsstrategin, i syfte att höja statusen för mötesindustrin, och att högskolor och universitet uppmuntras att etablera utbildnings- och forskningsområdet Meeting Management.

Besöksnäringens FoU-fonds syfte är att främja vetenskaplig forskning, innovationer och utvecklingsprojekt som gagnar företag och anställda inom den svenska besöksnäringen och som bidrar till en positiv utveckling av näringen. Fonden är grundad och finansieras gemensamt av Visita – svensk besöksnäring och Hotell- och Restaurangfacket (HRF).

Utrymmet att driva innovationsarbete är begränsat för småföretagen, och få jobbar systematiskt med forskning och utveckling. Samtidigt kommer politiska initiativ och ekonomiska satsningar som syftar till att driva besöksnäringen framåt. Fonden är ett positivt tillskott i en bransch med stark tillväxt och samtidigt stor utvecklingspotential. Besöksnäringen är en ung näring, forskningen om näringen behöver stärkas och forskare inom området kopplas samman.

9.2. Kompetens inom besöksnäringen

En av politikens viktigaste uppgifter är att skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt, som ger fler jobb och välfärd. En framgångsrik och inkluderande arbetsmarknadspolitik är därmed starkt beroende av ett fungerande utbildningssystem och en näringspolitik som främjar företagande, som ger jobb och skatteintäkter till att finansiera välfärden. Den ekonomiska politiken grundad i en marknadsekonomi där det sociala ansvaret finns med, är därigenom det enskilt viktigaste medlet för att uppnå de flesta andra samhällspolitiska målsättningarna.

Många talar om behovet av matchning – att de arbetstillfällena som står till buds inte matchar den kompetens som de arbetssökande har. Möjligheten då att förkovra sig ytterligare, kanske samtidigt som man arbetar, måste finnas så företagen får den arbetskraft och den kompetens de eftersöker.

Besöksnäringens framtida kompetensförsörjning är en utmaning i sig, av demografiska, utbildningsmässiga och statusmässiga skäl. Låg lönsamhet under stora delar av året på många säsongsberoende företag tvingar fram låga lönenivåer, som i sig gör det svårt att leva på enbart ett arbete, eller att våga arbeta med det under längre tid.

En ökad lönsamhet året runt ger förstås ökad möjlighet till kompetensutveckling för både chefer och medarbetare, med omvärldskunskap som en nödvändig del av företagandet. Det finns också många inom besöksnäringen som har erfarenhet från att jobba i olika yrken utomlands, men som inte fått erfarenheten validerad i Sverige.

Strategi 2020 för besöksnäringen nämner också ett behov av generell kompetens, särskilt hos småföretagen avseende företagarfrågor, branschkunskaper, kommunikation med mera. Där spelar branschorganisationerna och lokala/regionala samarbeten en mycket viktig roll.

10. Ersättning för handledning av lärlingar

Lärlingsplatser är av stor vikt för många branscher, inte minst inom hantverksyrken. Att få lära sig ett yrke i grunden genom att lära sig av någon annan som varit verksam under lång tid, ger mycket för både lärling och lärare på företaget. Dessutom finns behov av olika typer av inläringssituationer för gymnasiestuderande, där lärling kan vara ett bra alternativ.

Det finns ett stort behov av lärlingsplatser ute på företag. Den elev som går på en gymnasial lärlingsutbildning har möjlighet att söka lärlingsersättning. Det är ett bidrag för måltider och resor när eleven är lärling på en arbetsplats. För att få detta krävs att man har rätt till studiehjälp och har ett utbildningskontrakt mellan eleven, skolan och arbetsplatsen för lärlingsplatsen. Ansökan om lärlingsersättning görs till CSN av eleven själv.

Det företag som tar emot en lärling, har också möjlighet att få en ersättning för utbildad handledare med 5 000 kronor från Skolverket, per elev och termin. Bidraget lämnas till huvudmannen (skolan) som sedan oavkortat ska betala ut ersättningen till respektive arbetsgivare. Denna ”omväg” av pengar, via huvudmannen och sedan till de arbetsgivare som tagit emot lärlingar, är en ganska omfattande administrativ process, som tar tid från annat arbete i skolan.

Det vore enklare för alla parter om endast skolan rapporterar in uppgifter om lärlingsplatserna och vilka företag det gäller, till Skolverket som sedan betalar ut lärlingsersättningen direkt till arbetsgivarna, utan mellanhand.

11. Mångfald av utövare inom välfärdssektorn

Det privata näringslivet har varit, är och kommer att vara grunden för Sveriges välfärd. De arbetstillfällen som privat sektor kan skapa utgör basen för finansieringen av offentliga välfärdstjänster. De närmaste åren tilltar dock utmaningen när det gäller välfärdens finansiering. Allt fler äldres vård och omsorg ska finansieras av en minskande andel i arbetsför ålder.

För att Sverige ska stå sig starkt i framtiden och upprätthålla en god ekonomi i balans behöver förutsättningarna för företagande i vårt land bli ännu bättre genom långsiktiga stabila villkor. Det är genom framgångsrika, välmående företag de resurser skapas som gör det möjligt för oss att finansiera vår välfärd.

En väl fungerande offentlig sektor är en förutsättning för att ett gott samhälle ska kunna skapas för alla oavsett inkomst, ålder, kön eller bosättning. Den offentliga sektorns verksamhetsformer ska så långt möjligt bygga på nyttjande av olika driftsformer och på decentralisering. För att öka mångfalden, stimulera initiativtagande och effektivitet måste produktion av välfärdstjänster i enskild regi via stiftelser, kooperativ och ideella organisationer ges lika förutsättningar som tjänster producerade i offentlig regi.

Politikernas uppgift är i första hand att ta tillvara medborgarnas intresse. Utvärdering, kostnadsuppföljning och kvalitetskontroll är därför viktiga politiska uppgifter. Produktion av individuella sociala servicetjänster bör präglas av mångfald. Den enskilde bör själv kunna välja utförare inom ramen för det bistånd som myndighet beviljat. Övrig offentlig verksamhet, som inte är myndighetsutövning, bör upphandlas i konkurrens.

Den privata vård- och omsorgssektorn bestod 2013 enligt branschorganisationen Vårdföretagarna, av drygt 12 000 företag med 137 500 årsanställda. Drygt 11 300 av dessa företag hade 1–19 anställda, alltså småföretag. Omsättningen var 103,1 miljarder kr och utdelningarna 2,9 miljarder kr, alltså var utdelningarna i vårdsektorn knappt 3 procent av omsättningen. De företag som gick med vinst återinvesterade 3,8 miljarder kr. Rörelsemarginalen var 7 procent.

Kristdemokraterna tror på en mångfald av utförare inom vård och omsorg. Aktiebolag såväl som kooperativ och allt däremellan, ska få plats och möjlighet att bedriva verksamheter för personer med olika behov.

11.1. Främja SVB-bolag

År 2006 etablerades en ny bolagsform, så kallade SVB som är ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Företagsformen är tänkt för verksamheter som tidigare drivits i offentlig regi, till exempel företag som etableras i privat regi inom hälso- och sjukvårdssektorn.

Reglerna syftar till att säkerställa att företagets vinst huvudsakligen stannar kvar i företaget. Anledningen till att det fortfarande inte finns särskilt många SVB-bolag är förmodligen för att inga stödstrukturer finns för vare sig den här formen av bolag eller idéburna företag inom välfärdssektorn i Sverige.

I Storbritannien och USA däremot är detta en etablerad bolagsform för just välfärdsföretag. I Storbritannien fanns år 2011 cirka 5 000 registrerade CIC (community interest companies) och intresset ökar. Syftet med införandet var att undvika överreglering av traditionella välfärdsbolag och att samtidigt säkra allmänintresset genom begränsat vinstuttag. I USA kan L3C (low profit limited liability companies) ta

emot avdragsgillt riskkapital, vilket tidigare enbart var möjligt för ideella organisationer.

Kristdemokraterna tycker det är viktigt med mångfalden av olika associationsformer, och möjligheten till valfrihet inom välfärdens tjänster, därför är det angeläget med en kunskapshöjning av även denna företagsform.

11.2. Den sociala ekonomins företagande

Det finns sedan länge ett flertal stiftelser och fonder i landet som arbetar inom vård- och omsorg men även skola. Idag kallas de non-profit-verksamheter (eller idéburna) eftersom de inte formellt sett är företag, alltså verksamheter som drivs utan vinstsyfte. I den aktuella debatt som pågår, kring just aktörer inom vård- och omsorgsområdet, kan konstateras att mycket lite hänt för att främja den här typen av verksamhetsformer.

Famna som samlar ett femtiotal av landets vård- och omsorgsverksamheter i föreningar, stiftelser och andra idéburna företag, visade i sin årliga tillväxtrapport från 2013 att det visserligen pekar på fortsatt expansion både inom nya och befintliga verksamhetsområden, men även att det är brist på extern finansiering och möjligheten till upphandlingar. Interna hinder blir då bristande ekonomiska förutsättningar och brist på lämpliga lokaler för att driva och utveckla verksamheterna.

Ofta ses det idéburna som ett komplement till det offentligt drivna. I dagens samhälle finns ett stort ekonomiskt och företagsmässigt engagemang, som ligger i gränslandet mellan den civila sfären och marknaden, som kallas den sociala ekonomin. Inte sällan finner vi detta inom vård och omsorg, där mindre, idéburna företag har svårt att etablera sig.

11.2.1. Kooperativ, ekonomisk förening eller ideell förening

Att våga satsa på en idé och att förverkliga en dröm är lättare att göra tillsammans med andra som besitter annan kunskap än en själv, men som delar samma dröm och vill jobba för samma mål. Man har från början diskuterat igenom värderingar, och man driver företag jämlikt och demokratiskt, och detta ska vara grunden för all kooperativ verksamhet.

Varje år startar runt 500 nya kooperativa företag i landet, enligt företagsrådgivaren Coompanion. De finns inom alla branscher, särskilt inom kulturområdet, upplevelseindustrin, it samt vård och omsorg. De 18 största kooperativa företagen omsätter tillsammans 240 miljarder kronor och har 58 000 anställda. Den gängse juridiska formen är ”ekonomisk förening”, vars lagstiftning är anpassad till det demokratiska ägandet.

Av de cirka 350 arbetsintegrerande sociala företagen i Sverige med cirka 9 000 personer, är många sociala arbetskooperativ. Det är personer som har startat verksamhet tillsammans för att möta samhällets behov av varor och tjänster samtidigt som arbete skapats för dem själva genom företagandet. Företagen skapar arbetsplatser där alla får möjlighet att arbeta utifrån sin egen förmåga. Personer som får andra arbetsgivare vågar anställa på grund av olika former av arbetshinder, får anställning och meningsfull sysselsättning i dessa företag. Associationsformen är ofta ekonomisk eller ideell förening, men det förekommer även aktiebolag.

År 2010 gjordes en gemensam informationssatsning på arbetsintegrerande sociala företag på uppdrag av regeringen med Tillväxtverket, Sveriges Kommuner och Landsting, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Syftet var att fler skulle få chansen att upptäcka möjligheten att tillsammans med andra starta och driva företag efter devisen ”100 procent av sin förmåga”. De offentliga arbetsgivarna skulle också få information om på vilka sätt de kan stödja uppstart och utveckling av dessa företag. Oavsett om det handlar om personer med arbetshinder som får en ny möjlighet till arbete genom ett arbetsintegrerande socialt företag, om det är en grupp apoteksanställda som bildar ett kooperativ eller en ideell förening som tar över den lilla ortens äldreboende, handlar det om att ta tillvara personers initiativkraft och förmåga att skapa verksamheter som är socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbara. Därför är kunskapen om möjligheter att starta företag i andra associationsformer än aktiebolag och enskild firma, som är de två vanligaste, en viktig insats som bör göras på nationell nivå.

11.3. Överenskommelsen

Den nationella överenskommelsen är en samverkan mellan regeringen, Sveriges Kommuner och Landsting samt idéburna organisationer inom det sociala området sedan 2008. Syftet är att stärka de idéburna som röstbärare och öka mångfalden av utförare och leverantörer inom hälso- och sjukvård samt omsorg.

I Överenskommelsen finns sex gemensamma principer som grund för samverkan: principen om självständighet och oberoende, principen om dialog, principen om kvalitet, principen om långsiktighet, principen om öppenhet och insyn samt principen om mångfald.

Runt om i landet pågår diskussioner om en bättre samverkan mellan de idéburna organisationerna och det offentliga. Det handlar mycket om att öka kunskapen om vad organisationerna gör, förutsättningarna för deras arbete och om hur det offentliga kan involvera och öppna för en mer jämbördig dialog med olika organisationer.

Flera kommuner och landsting/regioner har gjort lokala/regionala överenskommelser om samverkansformer mer ideella och idéburna organisationer. Frågan är dock om Överenskommelsen skapat fler företag i sig? Eller om det är som studien av Överenskommelsens tre första år belyser: ”Fler organisationer ser den företagande delen i sin organisation, vilket tidigare dolts i retoriken, men att man nu fått en annan förståelse för detta.”

12. Life Science

Life Science – eller ”livsvetenskaperna” som det kallas på svenska – är en fantastisk benämning på verksamheter som sträcker sig, från idéer, forskning och utveckling, kliniska prövningar, kommersialisering av produkter och tjänster och införande av ny teknik och läkemedel i vårdens olika stadier och områden.

Stiftelsen Forska Sverige, LIF, Swedish Medtech och SwedenBio med flera organisationer har gjort många olika förslag under de senaste åren för att komma framåt i frågan om utveckling av den svenska Life Science-branschen. Kristdemokraterna har varit med i det arbetet och varit pådrivande i frågan om en nationell strategi för att de företag som finns i Sverige ska finna mödan värd att ha verksamhet i landet, hitta kompetens personal och få utväxling av satsade medel för forskning och kommersialisering av produkter.

En nationell samordnare utsågs av alliansregeringen och avgav rapport med förslag på åtgärder förra hösten, som en ny samordnare tillsammans med ett råd nu arbetar med.

Den statliga utredningen ”En fondstruktur för Innovation och tillväxt” *SOU 2015:64* talar om att innovativa företag eller företag med högt teknik- och kunskapsinnehåll har en annorlunda utvecklingsprocess jämfört med andra företag. Tiden för utveckling av nya produkter och företag ser olika ut för olika sektorer och branscher. När det gäller Life Science; ett brett område som bland annat omfattar utveckling av läkemedel, diagnostik och medicinteknik, är utvecklingsprocessen ibland mycket lång. Det gäller i synnerhet för utvecklingen av nya läkemedel.

Sveriges Life Science-inkubatorer, ALIS, har i en rapport lyft fram de särskilda utmaningar som möter utvecklingsprocesser och finansiering inom Life Science i Sverige.

12.1. Snabbare processer för nya produkter

Sverige har en stolt tradition inom såväl medicinsk forskning som tekniska innovationer inom vården, vilket har skapat såväl jobb som god hälsa och Nobelpris. Men när andra länder under senare år flyttat fram sina positioner har Sverige istället tappat innovationskraft inom Life Science-sektorn. Ökad tidspress i vården har minskat

möjligheter till forskning, konkurrens inom industrin från andra delar av världen som Sydostasien och Östeuropa, uppköp och utförsäljning av svenska bolag i branschen, är några orsaker som brukar nämnas.

Det svenska hälso- och sjukvårdssystemets oförmåga till snabbt upptag av innovativa läkemedel är inte bara ett problem för svårt sjuka patienter utan också för de forskande företagen inom industrin som är beroende av klara och enkla spelregler för introduktion av nya innovativa läkemedel, men även företagen som skapar ny medicinteknik, drabbas av oförmågan från landstingen att se fördelen för svenska patienter.

Den krassa verkligheten är att om företagen inte får avsättning för sina nya och innovativa produkter minskar incitamenten att satsa på forskning och utveckling i Sverige. Det betyder färre jobb, minskad innovationskraft och i förlängningen en allt sämre kvalitet i vården, något som i slutändan drabbar patienterna. Det är paradoxalt med tanke på de goda förutsättningar vi har för forskning med en väl utbyggd högkvalitativ hälso- och sjukvård och en världsunik tillgång i våra svenska register.

Vi måste säkerställa att svårt sjuka patienter får tillgång till goda undersökningar och behandlingar, oavsett bostadsort och under den tid det tar för läkemedlet eller andra produkter, att gå från formellt godkänt, till formellt införande. Dagens system är inte etiskt försvarbart. Ingen hade kommit på idén att organisera hälso- och sjukvården i 21 landsting om organisationen skulle satts i sjön idag. Att forma om dem till de sex sjukvårdsregioner som finns redan idag, skulle kunna vara en utveckling mot en jämlik vård över landet, med lika tillgång till nya innovativa läkemedel och medicintekniska produkter.

Redan finns läkemedel som används i klinisk praxis men området beräknas växa kraftigt inom det närmaste decenniet. Det handlar om innovationer som kommer att öka långtidsöverlevnaden och hjälpa tusentals svårt sjuka patienter varje år.

Men vad är vitsen med nya innovativa läkemedel om handläggningstiden är flera år eller läkemedlen bara erbjuds i ett fåtal av Sveriges landsting? Och om vissa landsting har råd att köpa in den medicintekniska apparatur som behövs för att upptäcka en svår sjukdom, men vissa inte? Att ställa krav inom ramen för innovationsupphandling är ett sätt som vissa landsting arbetar med, men det måste utvecklas en nationell gemensam syn på hur universitetssjukhusen och andra vårdgivare ska få större möjlighet att forska fram, prova och utveckla nya produkter.

En myndighetsprövning på nationell nivå av alla slags produkter inom Life Science måste rimligtvis också gälla i alla landsting, annars har vi bara lyckats lägga till en nivå och förlängt handläggningstiden, tvärtom mot arbetets ambitioner.

Det behövs mindre krångel och mer samarbete för att lyfta svensk Life Science-industri. Då kan vi nå bättre vårdresultat, komma bort från ojämlikheter i vården och

skapa fler jobb. Till att börja med behövs ett nationellt åtagande för att komma till rätta med den ojämlika introduktionsprocessen. Det måste bli tydligare hur landstingen ska agera för mer jämlik vård av svenska patienter genom införande av nya produkter inom vård och behandling.

13. Upphandling

Offentlig upphandling regleras av tre lagar som i huvudsak bygger på EU-direktiv: Lagen om offentlig upphandling (LOU) gällande varor, tjänster, byggtreprenader, lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF) samt lagen om valfrihetssystem (LOV) vid konkurrensutsättning av verksamhet inom vård och omsorg.

Kristdemokraterna anser att upphandling är ett viktigt verktyg för offentliga verksamheter att på ett tydligt sätt visa hur medel används och konkurrensneutralitet kan upprätthållas. Däremot har de senaste årens utredningar och nya EU-direktiv gjort det möjligt att ytterligare kriterier kan ställas upp som krav vid upphandlingar, som ska tas i beaktande och användas med sunt förnuft.

13.1. Upphandling för att skapa marknad för innovationer

Med *innovationsvänlig* upphandling avses: ”Upphandlande organisationer öppnar processen för att ta tillvara på leverantörers idéer om förnyelse – det strategiska valet att ta fram en innovation tas av leverantören.” Med *innovationsupphandling* menas: ”Upphandling av nya lösningar på ett definierat problem eller behov för vilka det ibland ännu inte har etablerats någon lösning.”

För att innovation ska komma till stånd måste det finnas en efterfrågan på en produkt eller tjänst. Innovationsvänlig upphandling är instrument som kan användas i betydligt större utsträckning av myndigheter, kommuner och landsting/regioner. Det bidrar till teknikutveckling, nya affärsmöjligheter för företagen och ökad efterfrågan på produkter och tjänster som inte funnits tidigare, och därmed ökad tillväxt och arbetstillfällen i Sverige.

Industrirådet har föreslagit att en sammanhållen strategi och handlingsplan för hur upphandling kan främja innovation tas fram i samarbete med nyckelaktörer. I dessa ska det finnas tydliga och målsatta uppdrag till myndigheter att arbeta med upphandling som verktyg för att främja innovation samt att resultaten av detta arbete följs upp. Inte minst har detta uppmärksammats som ett behov för företag inom Life Science då läkemedel och medicintekniska produkter i första hand upphandlas av den offentliga vården.

13.2. Ökad kunskap om olika associationsformer i upphandlingar

Privata, kooperativa och ideellt drivna alternativ bör få förutsättningar att utvecklas, exempelvis genom att de som upphandlar får ökad kunskap om företagsformen och därmed kan se fördelarna med idéburna företag. Tyvärr är erfarenheten att kommuner och landsting på många håll motverkar en sådan utveckling. Till exempel får de arbetsintegrerande sociala företagen ibland stå tillbaka på grund av kommunernas arbetsmarknadsåtgärder i egen regi.

Många uppger också att upphandlingar i praktiken är utformade så att bara stora företag klarar kraven. Det bär emot när välfungerande kooperativ med drivna distriktsjuksköterskor, barnmorskor eller andra verksamheter inte kan matcha buden och juridikraften hos större riskkapitalbolag och aktiebolag.

Några av de viktigaste hindren uppges vara företagens kostnader för att ta fram anbud, kort tidsram, höga krav och risken att bli underkänd på grund av triviala misstag. Det måste vara enkelt och rättssäkert för alla företag att delta i upphandlingar. Att använda sociala skäl i upphandlingsunderlagen skulle hjälpa de idéburna företagen att konkurrera på ett bättre sätt. Förbättrade upphandlingar är därför mycket viktigt för att öka mångfalden och minska dominansen av stora företag.

Bristande konkurrensneutralitet drabbar vårdföretagare i olika sammanhang, enligt organisationen Vårdföretagarna. Det kan gälla tillståndsgivning, där kraven på privata utförare kan vara högt ställda samtidigt som offentliga utförare får driva samma verksamhet utan tillstånd. Det kan handla om insatser som inte räknas med i ersättningen till den privata utföraren, men som den offentliga konkurrenten får finansierade. Eller underskott i offentlig verksamhet som täcks i efterhand utan att de privata utförarna får motsvarande kompensation.

Alla kommuner i Sverige har ännu inte infört LOV – lagen om valfrihetssystem. Det innebär att många, framförallt äldre, saknar möjlighet att välja hemtjänst eller matleverantör till exempel. Med LOV kan landsting och kommuner ställa krav som ska gälla för alla utförare inom en viss verksamhet. Alla företag som uppfyller dessa kvalitets- och kompetensvillkor blir godkända som vårdgivare, och patienterna eller omsorgstagarna kan välja bland dem utifrån egna preferenser.

Etableringsfriheten gör att utförarna måste måna om sina patienter och omsorgstagare för att inte mista dem som kunder. Utförarna konkurrerar inte med pris då ersättningsnivån är bestämd på förhand, vilket LOU – lagen om offentlig upphandling gör. LOV har därmed öppnat för fler typer av aktörer som kan komma in på marknaden genom de villkor som ställs.

13.3. Upphandling med sociala skäl

Tillväxtverkets skrift ”Samhälleliga mål med upphandling” som kom för några år sedan, visar tydligt på möjligheten att tänka nytt genom att använda sociala skäl eller sociala kriterier. Rapporten ger vägledning till den offentliga verksamhet som vill stärka sitt samhälleliga uppdrag med hjälp av offentlig upphandling.

Det kan till exempel handla om att främja social integration, skapa arbetstillfällen för personer med funktionsnedsättning eller främja små och medelstora företag. I rapporten finns konkreta exempel på upphandlingar som genomförts med sociala kriterier och hänvisningar till det lagstöd som finns inom EU och i svensk lag.

Ett problem är att det vid upphandling ofta är flera aktörer inblandade – politiker, handläggare och de som ska göra det konkreta arbetet vid en upphandlingsenhet. Ska möjligheten utvecklas där sociala hänsyn ingår i upphandlingar, bör politikerna vara tydliga med att fatta inriktningsbeslut, och även följa upp dem.

Lagen om offentlig upphandling innebär en uppmaning till användandet av sociala kriterier där så är lämpligt. Fler sådana möjligheter borde finnas, om kunskapen ökade hos upphandlingsansvariga på offentliga verksamheter kring begreppet. Även privata bolag kan tillämpa kriteriet. Tillväxtverket bör därför ges i uppdrag att återigen informera om detta.

14. Statliga bolag

Kristdemokraterna anser det vara viktigt att alltid se över offentlig verksamhet och hur den motiveras över tid. Svenska staten äger i dagsläget 49 företag. Företagslistan borde hos varje riksdagsledamot och skattebetalare väcka frågan om alla dessa driver verksamheter som är lämpliga för staten att äga? Företagens närvaro på flera marknader riskerar en osund konkurrens. Trots den lagstiftning som ska förbjuda statliga företag att snedvrída konkurrensen och nyttja sin ställning, har vi kunnat se en trend med breddning av verksamheter som riskerar att ta marknadsandelar på bekostnad av privata aktörer. De statliga företagens agerande riskerar därmed att bryta mot Konkurrenslagen, samtidigt som det ökar statens inflytande på kommersiella marknader.

Detta är en utveckling i strid med den Kristdemokraterna vill se för statligt ägande. Näringsministern som är ansvarig för ägarpolitiken i det statliga ägandet av bolag, och finansmarknads- och konsumentministern som är ansvarig för förvaltningen av de statliga bolagen, bör överväga hur risken för konkurrens i än högre grad ska kunna undvikas.

Bland de statliga företagen återfinns bl.a. Infranord AB som jobbar med anläggningsarbete, Swedesurvey som sysslar med lantmäteri tjänster i utlandet och ett ryskt bolag som ägs tillsammans med staden Sankt Petersburg. Det är bara tre exempel

på bolag som inte borde kunna motiveras tillhöra statens kärnverksamheter, och som inte lika gärna skulle kunna drivas av privata aktörer.

Statliga företag har börjat bredda sina verksamheter och etablera sig på nya marknader med de konkurrensfördelar som är unika för företag i statlig ägo och som privata företag inte kommer att kunna konkurrera med på lika villkor. Att skapa in-house-verksamheter som agerar på öppna marknaden är inte i linje med bolagens uppdrag enligt Kristdemokraterna.

Debatten om den svenska statens ägande är mycket viktig. Det handlar inte i första hand om att sälja företag utan om att staten som ansvarsfull ägare som lever upp till rådande lagstiftning. Därför kan det vara intressant med en transparent översyn av de statliga bolagens aktiviteter i form av intern verksamhetsutveckling som sträcker sig utåt mot, och i konkurrens med, andra aktörer.

15. Export och frihandel

En förutsättning för att de stora globala klyftorna ska kunna minska är handel på rättvisa villkor över hela världen. Det är främst genom handel som de minst utvecklade länderna med egen kraft kan resa sig ur fattigdomen. Därför måste en fri och rättvis handel utvecklas där geografiska gränser har minskad betydelse. Handelshinder som tullar och exportsubventioner bör alltså motverkas.

Handel binder samman länder och marknader världen över; inte minst tillkom Europeiska gemenskapen, eller EU numera, som en del i arbetet för fred och frihet. Större export gynnar företag, konsumenter och samhällsekonomin i stort då det innebär ökade intäkter och möjligheter till specialisering och storskalighetsfördelar. Också import har positiva effekter på ekonomin då det ger fler valmöjligheter, lägre priser och att varor som skulle vara dyra att producera i exempelvis Sverige kan köpas in billigare från utlandet. Detta gör i sin tur att svenska varor kan produceras till lägre kostnader och bli mer konkurrenskraftiga.

Nära 40 procent av den svenska varuexporten utgörs av industriprodukter som maskiner och transportmedel. Hit räknas bland annat också export av telekomprodukter. Sveriges basindustri med skog-, stål- och gruv- samt kemiindustrin står också för en betydande del av den svenska varuexporten. Exempel på stora importvaror är olja, bilar samt el- och teleprodukter. Tjänstehandeln domineras av olika slags affärstjänster, tekniska tjänster samt resor, transporter och övriga affärstjänster. I den sistnämnda gruppen ingår bland annat tjänster relaterade till forskning och utveckling

Sedan Sverige gick med i EU 1995 har vi inga egna frihandelsavtal. De frihandelsavtal som gäller för EU gäller också för Sverige. EU har redan

idag frihandelsavtal med ett stort antal länder och håller dessutom på att förhandla ytterligare avtal, till exempel med USA, det så kallade TTIP.

Handeln mellan USA och Sverige har stor betydelse för tillväxt och framväxten av nya jobb i vårt land. De pågående förhandlingarna syftar till att lyfta handeln ytterligare och ge EU:s medlemsländer en puff framåt i ekonomin. TTIP kommer att möjliggöra ökad export till USA, vilket behövs efter en lång tid med låga siffror.

91 procent av företagen i Sverige som handlar med USA är små och medelstora företag. Det som kan gynna deras verksamheter är att minska problemen med olika standarder för produkter, certifieringar eller utformning av tariffer som gör det dyrt och svårt. Därför är det av stor vikt för oss kristdemokrater att även de små och medelstora företagens behov täcks upp i TTIP-förhandlingarna.

15.1. Exportstrategi

Regeringen har nyligen lagt fram en ny exportstrategi där man lagt fram 22 prioriterade områden och identifierat fem utmaningar för svensk export: Att nå tillväxtmarknaderna i högre grad, fler små och medelstora företag måste våga och vilja exportera, svenska varor och tjänster måste hamna högre upp i förädlingskedjan, Sveriges attraktionskraft måste öka genom att bland annat locka hit internationella evenemang och att den globala handeln måste hållas uppe.

Kristdemokraterna delar regeringens uppfattning om utmaningarna, och att merparten av förslagen på åtgärder för att möta dem är nödvändiga men att vi i delar av detta ger andra förslag. Att regeringen vill skapa bättre övergång från bistånd till handel genom utökad utbyte med internationella organisationer är en bra väg att gå för att skapa möjligheter för människor till egen försörjning. Men att det är viktigt att EU och andra handelspartner lever upp till sina åtaganden inom ”Aid for Trade”, som är ett initiativ som syftar till att ta ett helhetsgrepp på handelsrelaterat bistånd.

Regeringen föreslår regionala exportcenter där informationen om möjligheter till export och samarbete för finansieringsmöjligheter bland annat ska finnas. Vi anser att regionala centrum finns redan genom till exempel IUC – Industriella Utvecklingscenter – som samarbetar med andra organisationer inom företagsrådgivning, inkubatorer med flera, och att ett uppdrag för att även jobba med exportfrågor mycket väl kan läggas där.

Att Business Sweden får utökade medel av regeringen för att koncentrera sig på de största affärerna, är däremot motsägelsefullt om exportstrategin riktar sig till små och medelstora företagen.

Vi tror också på en ökad uppmärksamhet för EKN – Exportkreditnämnden – som har regeringens uppdrag att främja svensk export och svenska företags internationalisering. Det gör man genom att försäkra exportföretag och banker mot risken för att inte få

betalt i exportaffärer, så att de kan genomföra fler säkra exportaffärer. Om företag får bättre information om möjligheten att söka garantier där, kan det bidra till att fler vågar exportera.

15.2. Migration viktigt för ökad export

Öppenhet och solidaritet har bidragit till att Sverige har byggt relationer till många länder runtom i världen. Hur Sverige kan ta tillvara de människor som kommer hit är en viktig fråga för den enskilde som kommer men också för Sveriges utveckling. Vi bör skapa ett bra klimat för arbete och eget företagande, där kunskap om olika affärskulturer och personer med stora språkkunskaper, kan bidra till ökad export.

Penilla Gunther (KD)

Jakob Forssmed (KD)

Aron Modig (KD)

Caroline Szyber (KD)

Robert Halef (KD)

Désirée Pethrus (KD)